

BILAGA 1
2020-06-17 Ärendenr:
NV-02807-20

Naturvårdsverkets vägledning i samband med beslut om att överlåta möjligheten att fatta beslut om licensjakt på varg 2021 till länsstyrelserna

Denna vägledning riktar sig till de länsstyrelser som är berörda av aktuellt överlåtande från Naturvårdsverket gällande möjligheten att besluta om licensjakt på varg. Syftet med vägledningen är att stödja länsstyrelserna i de beslutsprocesser som följer av det ansvar de fått för beslut om licensjakt. Eftersom rovdjursförvaltningsplanerna ännu inte har hunnit uppdateras är denna vägledning viktig då det kommer en ny dom från EU-domstolen (Tapiola-domen) som ska tas i beaktande vid ett eventuellt beslut om jakt på varg.

Möjligheten att besluta om licensjakt på varg följer av 23 c § jaktförordningen. Den bygger på artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet. De juridiska utgångspunkterna för licensjakt på varg är därmed desamma som tidigare. Ett eventuellt beslut om licensjakt på varg ska enligt jaktförordningen (1987:905) beslutas senast den 1 oktober.

1. En regionaliserad förvaltning med delegerat ansvar

Naturvårdsverkets utgångspunkt är att förvaltningen av varg bör vara regional i så stor utsträckning som möjligt. Detta i enlighet med beslutad politik. Delegering av beslutanderätten för licensjakt på varg innebär förändrade roller för både länsstyrelserna och Naturvårdsverket. Länsstyrelserna som beslutsfattare inom rovdjursförvaltningen stärks.

Att Naturvårdsverket överlämnar möjligheten att besluta om licensjakt på varg betyder inte att länsstyrelserna måste eller bör besluta om licensjakt, bara att de ges möjligheten. Det åligger länsstyrelserna att bedöma om det är i linje med gällande regelverk att besluta om licensjakt. Detta innebär att länsstyrelserna i sina regionala beslut måste göra vissa nationella avvägningar.

Länsstyrelserna ansvarar till exempel för att bedöma om gynnsam bevarandestatus för arten kan upprätthållas i samband med ett beslut om licensjakt. Länsstyrelserna är även ansvariga för att göra bedömningar om var uttaget vid en eventuell licensjakt ska ske samt hur man kan främja spridning.

Naturvårdsverket ansvarar för nationella planer och processer som, tillsammans med de åtgärder som länsstyrelserna beslutar om, säkerställer att gynnsam bevarandestatus för rovdjuren upprätthålls.

De länsvisa miniminivåerna är en fördelning av det nationella referensvärdet för varg. Vargen har haft en varierande populationsutveckling under senare år och populationen ligger relativt nära den nivå som bedöms motsvara gynnsam bevarandestatus. Därför behöver länsstyrelserna i sina överväganden om licensjakt på varg bedöma eventuellt jaktuttag med försiktighet så att det finns utrymme att bedriva den skydds jakt som kan komma att behövas, utan att gynnsam bevarandestatus äventyras.

Den 30 december 2016 fattade Högsta Förvaltningsdomstolen beslut i mål om licensjakt på varg¹. Domstolen utgår från att det behöver finnas minst 300 vargar i Sverige för att arten ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Högsta Förvaltningsdomstolen beslut belyser samtliga kriterier som ska vara uppfyllda för att beslut om licensjakt ska kunna fattas. Domstolen går igenom vad som bör krävas för att jakten ska bedömas som lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning och vad som krävs för att jakten ska anses ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. I komplement till denna dom ska länsstyrelserna även ta EU-domstolens förhandsavgörande², mål C-674/17, i Tapioladomen i beaktande.

Det åligger den beslutande myndigheten att beakta domstolarnas alla relevanta avgöranden gällande stora rovdjur vid beslut om licensjakt.

2. Bedömning av möjligheten att besluta om licensjakt på varg

Varje länsstyrelse ansvarar för att eventuella beslut om licensjakt på varg uppfyller de förutsättningar som anges i 23 c § jaktförordningen. Det innebär att samtliga följande kriterier måste vara uppfyllda³.

- Det får inte finnas någon annan lämplig lösning än licensjakt.
- Jakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.
- Jakten ska vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning.
- Jakten ska ske selektivt.
- Jakten ska ske under strängt kontrollerade former.

I eventuella beslut om licensjakt behöver länsstyrelserna tydliggöra vilka avvägningar och bedömningar som har gjorts för var och en av punkterna ovan.

---

¹<http://www.hogstaforvaltningsdomstolen.se/Domstolar/regeringsratten/Avg%0c3%0b6randen/2016/December/2406-16.pdf>

² Mål C-674/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0674&qid=1584628223035&from=EN>

³ Kriterierna utvecklas i Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt. Rapport 6568. ISBN: 978-91-620-6568-3, sid 11.

2.1. Viktiga begrepp

Annan lämplig lösning

Licensjakt på varg är endast möjlig om det inte finns någon alternativ åtgärd som gör det möjligt att uppnå syftet med jakten. Om punkterna 16.1 a-d (23 a § första stycket 1-4 jaktförordningen) är tillämpliga och kan genomföras och uppnås med andra medel än 16.1 e (23 c jaktförordningen), så ska detta väljas framför en licensjakt.

Ett exempel är skydds jakt för att förhindra allvarlig skada. Detta kräver en noggrann genomgång och redovisning av på vilket sätt andra lämpliga lösningar för att uppnå det angivna syftet med den tänkta licensjakten saknas, samt vilket vetenskapligt stöd det finns för ett sådant ställningstagande. Dessa avvägningar bör redovisas tydligt i ett eventuellt beslut om licensjakt.

Den beslutande myndigheten bör även lista vilka system för samverkan och konfliktlösning som finns i Sverige, ex. viltförvaltningsdelegationen, rovdjursrådet, m.fl.

Försiktighetsprincipen

I mål C-674/17 understryks även att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen.

”Det ska i detta sammanhang även understrykas att det följer av försiktighetsprincipen i artikel 191.2 FEUF att om en bedömning av de mest tillförlitliga och tillgängliga vetenskapliga uppgifterna fortfarande ger utrymme för en viss osäkerhet om huruvida ett sådant undantag försvårar upprätthållandet eller återställandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av en utrotningshotad art, får medlemsstaten inte bevilja eller tillämpa undantaget.”

I frågan om syftet med jakten slår domstolen fast att ett undantag måste baseras på de mest tillförlitliga och relevanta vetenskapliga och tekniska rönen och mot bakgrund av omständigheterna i det specifika fallet (p. 51). Det krävs enligt domstolen att medlemsstaten visar att ett undantag leder till att licensjakt ur ett helhetsperspektiv får en positiv effekt på vargens bevarandestatus (p. 46).

Begränsad mängd

Samordningen mellan berörda länsstyrelser inför beslut om licensjakt på varg är liksom tidigare en förutsättning för att säkerställa att det samlade antalet vargar som omfattas av besluten utgör en begränsad mängd.

I mål C-674/17 slår EU-domstolen fast att den mängd insamlade exemplar som beviljas med stöd av undantaget i artikel 16.1 e måste vara så begränsad att den inte medför en betydande negativ inverkan på det berörda beståndets struktur, även om den inte i sig försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde (p. 72)

EU-kommissionens uppdaterade vägledning om strikt skydd av arter⁴ som förväntas komma i juli 2020 bör tas i beaktande vid ett eventuellt beslut om licensjakt.

3. Syfte med jakten

Med anledning av mål C-674/17 rörande den finska vargjakten⁵ vill Naturvårdsverket särskilt peka på att syftet med eventuell licensjakt på varg tydligt beskrivs i beslut om licensjakt samt att det finns vetenskaplig grund för att syftet kommer att uppnås med beslutad jakt.

Utöver att redogöra för kriterierna för licensjakt (se 23 c § jaktförordningen) är det i beslut om licensjakt alltså av stor vikt att tydligt ange syftet med jakten och redogöra för hur licensjakten kommer att leda till att syftet uppfylls, bl.a. genom att redogöra för det vetenskapliga stöd som finns för syftet.

Ett exempel på syfte med licensjakt kan vara att legal jakt kan bidra till att minska illegal jakt⁶⁷. Ett annat syfte med jakten kan vara att minska den socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor som bor i områden med mycket varg⁸⁹.

Det finns vetenskapligt stöd för att en begränsad och kontrollerad licensjakt efter varg kan vara avgörande för allmänhetens inställning till vargförvaltningen. Resonemang kring människors inställning till varg och hur det påverkar vargstammens tillväxt återfinns t.ex. i en amerikansk forskningsrapport från 2015 av L. Scott Mills och Jennifer Feltner¹⁰. I denna rapport dras bl.a. slutsatsen att den skandinaviska vargpopulationens utveckling är beroende av människans tolerans för vargen och att en kontrollerad vargjakt i sig inte är oförenlig med att upprätthålla referensvärdet. I rapporten tas också sambandet mellan förtroende och illegal jakt upp.

För ytterligare läsning kring allmänhetens inställning till vargförvaltningen hänvisar Naturvårdsverket till t.ex. John D.C Linnells rapport från 2013 ”From conflict to coexistence? Insights from multidisciplinary research into

---

⁴ Guidance document on the strict protection of species of Community interest under the Habitats Directive

⁵ Mål C-674/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0674&qid=1584628223035&from=EN>

⁶ Liberg et al, Poaching-related disappearance rate of wolves in Sweden was positively related to population size and negatively to legal culling <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320719311498>

⁷ Suutarinen & Kojola. One way or another: predictors of wolf poaching in a legally harvested wolf population <https://zslpublications.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/acv.12409>

⁸ Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige, Skrivelse i regeringsuppdrag att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), NV-02945-15

⁹ Erica von Essen, In the gap between legality and legitimacy <https://pub.epsilon.slu.se/13567/>

¹⁰ Bilaga 4 till Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm).

relationships between people, large carnivores and institutions”.

Illegal jakt

I mål C-674/17 motiverade den finska Viltcentralen sina beslut med hänvisning till förvaltningsplanens syfte att minska den illegala jakten och genom att hänvisa till de skador som vargarna vållat hundar och den oro som människor i närområdena känner.

EU-domstolen bekräftade att bekämpandet av den illegala jakten kan åberopas som en metod som bidrar till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos vargen och således som ett mål som omfattas av artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet (p. 39-43). I den delen bekräftar därmed EU-domstolen Högsta förvaltningsdomstolen i Sveriges beslut den 30 december om licensjakten på varg 2016.¹¹

I en dom från 17 februari 2020 fastslår även Förvaltningsrätten i Luleå - med direkt hänvisning till EU-domstolens förhandsavgörande i mål C-674/17 - att artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet kan tillämpas för licensjakt på en strikt skyddad rovdjursart (i förevarande fall lodjur) i syfte att ”förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara lodjursstammens gynnsamma bevarandestatus”. Förvaltningsrätten avslög därmed de klagande parternas invändning att artikel 16.1 e inte skulle få användas för licensjakt.

EU-domstolen förtydligar att den beslutande myndigheten måste underbygga påståendet om att tillstånd att bedriva licensjakt faktiskt kan minska den illegala jakten, och detta i en omfattning som kommer att få en positiv nettoeffekt på vargstammens bevarandestatus. Detta behöver göras med ”rigoröst vetenskapligt stöd”, vilket även omfattar jämförande uppgifter om följderna på vargens bevarandestatus av den jakt som bedrivs. Här ska antalet planerade skyddsjaksbeslut och de senaste uppskattningarna av antalet olagligt fällda vargar beaktas (p. 44-45).

Den illegala jakten uppskattas till ca 15-20% av den totala dödligheten¹² i populationen nationellt. Den illegala jakten är medräknad som en parameter i den andra av de två beskattningsmodellerna som tagits fram av SKANDULV¹³.

Under 2019 har Naturvårdsverket startat en myndighetsgemensam strategisk grupp för att intensifiera arbetet mot illegal jakt. Gruppens arbete syftar till att minska sannolikheten för att vargar dödas vilket kommer stärka möjligheterna för individer med finsk-ryskt ursprung att överleva.

---

¹¹ Högsta förvaltningsdomstolen i Sveriges beslut den 30 december 2016 i mål nr 2406–2408-16 och 2628–2630-16.

¹² SKANDULV

¹³ Rapport SKANDULV. *Beräkningar av beskattning av den skandinaviska vargpopulationen 2021*, sid 7. NV-04916-20
<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/rapporter/liberg-et-al-2020-berakningar-av-beskattning-av-den-skandinaviska-vargpopulationen-2021.pdf>

4. Genetiskt viktiga vargar och selektivitet

Liksom under tidigare licensjakter på varg får inte licensjakt bedrivas inom revir med säkerställd etablering av genetiskt viktig varg enligt 4 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2014:24). För att minska risken för att en genetiskt viktig varg fällt kan det därutöver vara lämpligt att inte låta beslut om licensjakt omfatta områden som innehåller andra generationens avkomma från invandrade vargar.

I den femåriga planen för genetisk förstärkning går att läsa

När minst två vargar som är obestämda med den skandinaviska vargstammen har reproducerat sig med en skandinavisk varg bör arbetet inriktas på åtgärder som ökar överlevnaden av dess/deras avkommor, säkra att fortsatt reproduktion kan ske, samt att arbeta för att det finns ett fortsatt inflöde av nya vargindivider från den finsk/ryska populationen.

Ett beslut om licensjakt på varg bör åtföljas av extrainsatta tillsynsåtgärder för att säkerställa att genetiskt viktiga vargar och deras avkommor inte jagas illegalt i samband med den legala jakten, samt under den övriga tiden på året.

Naturvårdsverket har under 2019 utvärderat hur väl målen i den genetiska planen uppfyllts. Utvärderingen har publicerats i en offentlig rapport¹⁴ vilken är tillgänglig via Naturvårdsverkets hemsida.

Under våren 2020 har första generationens avkommor (F1) från den i Sverige senast flyttade individen bildat par och etablerat revir. Det har skett samtidigt på två olika ställen i Sverige med ett avstånd på ca 300 km emellan. Det finns även indikationer på att ytterligare minst en individ med samma ursprung kan ha bildat ett par och etablerat ett revir. Effekten av dessa nya revir kommer att följas upp under nästa inventeringssäsong.

Under 2019 och 2020 har samverkan med Finland och Norge intensifierats för att säkerställa genetisk konnektivitet mellan den finsk-karelska och skandinaviska populationerna, samt för att se till att gemensam övervakning upprättas. En immigrant i Norge har under 2019 flyttats till den s.k. Ulvezonen och har nu etablerat ett revir ca 50 km väst om riksgränsen.

5. Uppföljning och utvärdering

Länsstyrelserna bör, utöver återrapporteringen till Naturvårdsverket, precis så som tidigare år¹⁵ följa upp eventuella beslut om licensjakt. Uppföljningen är viktig för att kunna bekräfta att jakten bidrar till att uppfylla angivna syften.

---

¹⁴ Naturvårdsverkets utvärdering. <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publ-filer/6900/978-91-620-6927-8.pdf?pid=26757>

¹⁵ Uppföljning av jakt på varg 2015-2017, mellersta rovdjursförvaltningsområdet <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.710ed317161746d8052c07d/1526067907561/uppfoljning-licensjakt-varg-2015-2017.pdf>

Statens Veterinärmedicinska Anstalt har också följt upp de djur som fällt under licensjakterna. Senaste rapporten är från 2018¹⁶

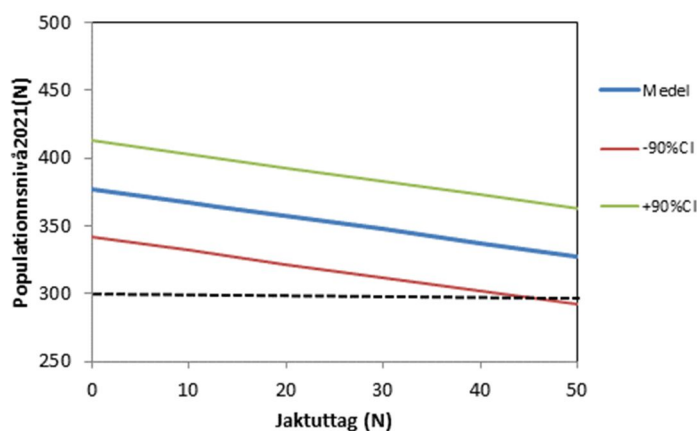
Naturvårdsverket har ansvaret att följa den regionala förvaltningen och långsiktigt utvärdera hur förvaltningsverktyget licensjakt används och att det inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

6. Eventuellt utrymme för licensjakt 2021

Ett beslut om licensjakt på varg får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos vargbeståndet i dess naturliga utbredningsområde. Vid en regional bedömning gällande licensjakt på varg är det viktigt att utgå från bästa tillgängliga beräkningsunderlag för populationsbeskattning. I Sverige är detta de årliga inventeringsresultaten för vargstammen¹⁷. I bedömningen av utrymmet till licensjakt bör den totala dödligheten hos vargstammen inkluderas, även den illegala jakten.

Naturvårdsverket har i samband med detta delegeringsbeslut låtit beställa en beskattningsmodell¹⁸ för att få en bedömning om tillväxttakt samt möjligt jaktuttag utan att riskera gynnsam bevarandestatus för arten.

Beskattningsmodellen bör ligga till grund för länsstyrelsernas analys om ett möjligt jaktuttag den kommande säsongen. Beskattningsmodellen garanterar att det eventuella jaktuttaget tar alla mortalitetsparametrar i beaktande.

Figur 1. Beräkning av möjligt jaktuttag utan att riskera gynnsam bevarandestatus för arten. Ur SKANDULV:s rapport om beräkningar av beskattning av den skandinaviska vargpopulationen 2021.

Antalet vargar som kan jagas ska enligt rättspraxis vara tydligt angivet i ett beslut om jakt och ska fastställas utifrån storleken på artens bestånd, dess bevarandestatus och dess biologiska egenskaper på grundval av rigorösa vetenskapliga uppgifter om geografiska, klimatmässiga, miljömässiga och biologiska förhållanden, samt sådana uppgifter som gör det möjligt att bedöma

¹⁶ <https://www.sva.se/media/4bzk40wr/rapport-licensjakt-varg-2018.pdf>

¹⁷ <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/publikationer/inventeringsrapporter-varg/>

¹⁸ <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/rapporter/liberg-et-al-2020-berakningar-av-beskattning-av-den-skandinaviska-vargpopulationen-2021.pdf>

situationen avseende den berörda artens reproduktion och samlade årliga dödstal av naturliga orsaker (p. 70-72).¹⁹

Tidigare års uttag vid skydds- och licensjakt

I det senaste beslutet²⁰ om att överlämna rätten att fatta beslut om skyddsjakt på stora rovdjur till länsstyrelserna har Naturvårdsverket följt upp de senaste årens skyddsjaktsbeslut.

För att bedöma om Naturvårdsverkets delegering försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arterna, har Naturvårdsverket sammanställt beslutade skydds- och licensjakter under de senaste fyra åren och ställt dessa i relation till populationernas storlek, rapporterade referensvärden för arterna, samt förväntad utveckling av populationerna. Utifrån detta kan vi se en trend för populationen. Trenden beskriver utvecklingen av populationen de senaste fyra åren.

Art	Referensvärde	Senaste inventering	Antal individer i populationen	Trend, populationsutveckling
Björn	1400	2017	2877 (95% CI = 2771–2980)	Stabil
Varg	300	2019/20	365 (95% CI = 289–474)	Stabil
Järv	600	2019	679 (95% CI = 565–891)	Ökande
Lodjur	870	2018/2019	1189 (95 % CI = 1001–1377)	Stabil

Tabell 1. Populationstrend för de stora rovdjuren i Sverige.

De senaste tio årens licensjaktsuttag i Sverige redovisas nedan.

Jaktår	Beslutat uttag antal djur licensjakt	Senast fastställd populationsstorlek ²¹	Beslutat Uttag %	Faktiskt antal fällda djur	Faktiskt Uttag %
2010	27	Inventering 2008/09 235	11,5	28	12
2011	20	Inventering 2009/10 220	9,1	19	8,6
2012	0	Inventering 2010/11 265	-	-	
2013	16	Inventering 2011/12 235	6,9	3	1,3
2014	30	Inventering 2012/13 335	9,0	-	0
2015	44	Inventering 2013/14 345	12,5	44	12,5
2016	46	Inventering 2014/15 415	11,1	14	3,4
2017	25	Inventering 2015/16 350	7,2	25	7,2
2018	22	Inventering 2016/17 365	4,1	15	4,1
2019	0	Inventering 2017/18 305	-		
2020	0	Inventering 2018/19 300	-		
2021		Inventering 2019/20 365			
Total	222				

Tabell 2. Beslutat samt faktiskt uttag vid licensjakt på varg i Sverige mellan åren 2010-2020²².

¹⁹ Mål C-674/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0674&qid=1584628223035&from=EN>

²⁰ Naturvårdsverkets beslut NV-00303-20

²¹ <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/publikationer/inventeringsrapporter-varg/>

²² Naturvårdsverket och länsstyrelsernas beslut om licensjakt under perioden.

Uppställt mot vargstammens utveckling över tid kan man se att avhållsamheten i att inte bevilja någon licensjakt då vargstammen antalsmässigt närmar sig referensvärdet för gynnsam bevarandestatus har varit välavvägt. Stammen återhämtar sig och ökar i antal. Detta bekräftar också att de beslut om skydds jakt som utfärdas inte hotar gynnsam bevarandestatus för vargen ur ett antalsperspektiv. Länsstyrelsen bör ta denna information i beaktande vid en bedömning av ett långsiktigt hållbart uttag för licensjakt på varg.

Figur 2. Utveckling av den svenska vargstammen 2003-2020²³.

Naturvårdsverket bedömer att en sammanlagd skydds- och licensjakt som innebär att vargstammen fortsatt upprätthåller gynnsam bevarandestatus, samt inte riktar mot individer som riskerar att förändra beståndets struktur om de fålls, inte bör innebära en sådan negativ inverkan som avses i mål C-674/17²⁴.

²³ Data hämtat från Naturvårdsverkets årliga inventeringsrapporter mellan åren 2003-2020.

²⁴ Mål C-674/17, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:62017CJ0674&qid=1584628223035&from=EN>